

LENINGRAD-SINFONIA VENÄJÄN PATRIOTISMIN SANANSAATTAJANA

”Meillä ei voi olla muuta yhdistävää aatetta kuin patriotismi... Se on kansallinen aattemme”,

totesi presidentti **Putin** vuonna 2016. Näinä historiallisina päivinä, jolloin Venäjä käyttää ideologiaa vihamielisten tekojensa oikeutukseen, on välttämätöntä ymmärtää ne keinot, joilla vahvistetaan kansalaisten isänmaallisuutta. Artikkelissani selitän, miten hallinto käyttää kahdessa kulttuuripääkaupungissa, Pietarissa ja Moskovassa, klassista musiikkia isänmaallisuuden edistämiseen. Tällainen kehitys on ollut vallalla Putinin kolmannen ja neljännen presidenttikauden (2012–) aikana, mistä johtuen kansakunta on alkanut loitontua länsimaisesta liberalismista ja vajota konservatismiin. Kun *Valtion kulttuuripolitiikan perusteet* määriteltiin uudelleen vuonna 2014, tuli patriotismista tärkeä osa kulttuurielämää. Asetuksessa korostetaan, että kulttuuri on aina ollut olennaisen tärkeää ”isänmaallisuuden ja kansallisen ylpeyden tunteiden edistämiseksi”, sillä se varmistaa monikansallisen Venäjän yhtenäisyyden (Basics 2014, 2). Tämä Putinin eri yhteyksissä korostama käsitys on toiminut konkreettisenä merkkinä patriotismin noususta. Käsityksen seurauksena hallinto on antanut isänmaallisille tapahtumille, kuten voitonpäivälle, paljon julkista näkyvyyttä. Isänmaan rakkauden tunteiden vahvistamista toteutetaan klassisen musiikin instituutioiden konserttiohjelmien suunnittelulla. Tutustuminen valtion konsertti-instituutioiden rooliin isänmaallisten kansalaisten kasvattamisessa on tärkeää voidaksemme ymmärtää ajankohtaisia tapahtumia.

Putinin valtakaudella tutkijat (esim. Tagg 1999; Tarasti 1994) ovat käyttäneet musiikin semiotiikkaa lisäämään tietämystään tapahtumien ja instituutioiden konserttiohjelmiston välisestä patrioottis-ideologisista yhteyksistä. Musiikin semioottinen tutkimus on merkityksellistä, sillä se tutkii musiikin vaikutusta yhteiskuntaan ja ihmiselämään (Salgar 2016, 3). Artikkelini perustuu sosiopoliittisen

semiotiikan menetelmään, sillä se keskittyy hallinnon poliittiseen viestintään, joka tapahtuu musiikin kautta (esim. Tagg 1999; Adorno 1997).

Määriteltäessä vallan ja yhteiskunnan välisiä suhteita musiikkiin myyttien (Barthes 1957) ja noo-politiikan (Nikonov 2013; Lazzarato 2006) käsitteet muodostavat kaksoisperustan tutkimukselle. Venäjän tapauksessa hallinto hyödyntää klassista musiikkia patriotismien ideologian levittämiseen historiallisten myyttien avulla. Noo-politiikka, eli poliittista pehmeän vallan strategiaa, puolestaan käytetään venäläisessä isänmaallisessa konserttiohjelmasuunnittelussa yhteiskunnan manipulointiin edistämään hallinnon kulttuuripoliittista ideologiaa. Näiden kahden käsitteen yhdistäminen auttaa ymmärtämään isänmaallisuuden mekanismeja, joita luodaan klassisella musiikilla.

Tutkimukseni on laadullinen tapaustutkimus (Creswell 2013). Artikkelini tavoitteena on selvittää, miten klassisen musiikin konserttiohjelmasuunnittelua käytettiin patriotismien edistämiseen vuosittaisten voitonpäivän juhlallisuuksien aikana Pietarin ja Moskovan valtion konsertti-instituutioissa (2012–2025). Pietarin ja Moskovan valtion filharmonisten orkestereiden sekä Mariinski- ja Bolšoi-teattereiden voitonpäivän konserttiohjelmat (2012–2025) on kerätty instituutioiden virallisilta sivustoilta dokumenttianalyysin (Bowen 2009) keinoin. Tutkimalla konserttiohjelmien patrioottisia merkityksiä valituissa laitoksissa artikkelini osallistuu Venäjän tutkimukseen ja sosiopoliittiseen musiikin semiotiikkaan tarjoten länsimaista näkökulmaa aiheeseen.

PATRIOTISMI VENÄJÄLLÄ

Artikkelini ensimmäinen tutkimusalue ”patriotismi” tarjoaa perustan ymmärrykselle siitä, miten klassinen musiikki juurruttaa isänmaallisuutta kansaan Putinin Venäjällä. Patriotismi

on monitahoinen ilmiö ja perustuu isänmaanrakkauteen, joka saa tulkitsevan maan mukaan erilaisia merkityksiä (esim. Sakun & Ignatenko 2022; Pavlov 2018). Putin valitsi patriotismin kansallisen yhtenäisyyden kulmakiveksi. Siihen sisältyy Venäjän historian ja 1000-vuotiaan kulttuurin kunnioittaminen, kansoja yhdistävät perinteiset arvot, kuten ortodoksiset hengelliset arvot, sekä ylpeys ja isänmaan palveleminen (BBC News Russkaya sluzhba 2016). Tästä ajattelutavasta poikkeavat ”länsimaalaiset” ideologiat nähdään yhtenäisyyden uhkana (esim. McGlynn 2023; Goode 2016). Luomalla yhtenäisen ja isänmaallisen Venäjän mentaliteetin, ja käsityksen, että ulkopuoliset valtiot uhkaavat Venäjää, hallinto vahvistaa valta-asemaansa ja poliittista oikeutustaan.

Putinin luettelemat teemat ovat myös venäläisten tutkijoiden huomion kohteena. **Horina** (2018, 95) toteaa, että venäläisellä patriotismissa on **Pietari Suuren** aikakaudelle ulottuvat historialliset juuret. Tuolloin siitä tuli eräänlainen hallinnon ideologia ja pyhä kolminaisuus ”Jumala, tsaari, isänmaa”. Noista ajoista lähtien maan yhteiskuntapoliittiseen maisemaan on sisältynyt eriasteista patriootista ideologiaa. Vuonna 2022 Venäjälle syntyä valtiollinen patriotismin muoto (Fomin 2024), joka sisältää Putinin ideologian kulmakivet. Niihin kuuluvat ”perinteiset arvot”, ”luottamus valtion instituutioihin” ja ”isänmaan palveleminen” (ibid., 14), jotka pohjautuvat keisarihallituksen ajan ydinperiaatteisiin. Valtiollinen patriotismi on määritelty tarkemmin Venäjän kulttuuripolitiikan asetuksissa (2014–2025), etenkin suhteessa kulttuuriin. Artikkelini aiheen osalta *Valtion kulttuuripolitiikan perusteet* (2014, 10) korostaa kulttuuri-instituutioiden, kuten filharmonikkojen ja teattereiden, roolia kansalaisten ”historiallisessa ja kulttuurisessa valitukseksessa sekä koulutuksessa”. Tämä viittaa sellaisten massiivisten konserttien järjestämiseen, jotka vahvistavat Venäjän historiallista muistia kuvaamalla esi-isien sankarillisia tekoja. Erityisesti voitonpäivän juhlallisuuudet, joita järjestetään suuren isänmaallisen sodan urheuden kunniaksi, ovat muistin politiikan ytimessä (esim. Fomin 2024; Baekken 2023; Alkatiri & De Archellie 2021).

SOSIOPOLIITTINEN MUSIIKIN SEMIOTIIKKA

Artikkelini toinen tutkimusalue on sosiopoliittinen musiikin semiotiikka. 1950-luvulla musiikkitieteilijät kiinnostuivat musiikin semiotiikasta eli musiikillisen merkityksen

tutkimuksesta (Seeger 1960; Cooke 1959; Meyer 1956). Näissä tutkimuksissa tunnistettiin kuitenkin rajoitukset, joita liittyy ainoastaan tekstiä sisältävän musiikin tutkimukseen, joka muodostaa saussurelaisen semiologian perustan (Salgar 2016, 8). **Peirce** (1960) ratkaisi tämän esteen sijoittamalla musiikin sosiaalisiin viitekehyksiin ja tulkitsemalla merkityksiä kolmen komponentin avulla: kuvaajan, objektin ja tulkitsijan. Tämä löytö on tärkeä tutkimukselleni, sillä kolmiomuodostelman avulla voin kuvailla musiikillista tapahtumaa venäläisessä isänmaallisessa konsertissa: 1) patriotismin ideologia (kuvaaja), 2) klassinen musiikki, joka sisältää merkityksen (objekti), ja 3) kansalaisten tulkinta kahden ensimmäisen yhdistelmästä (tulkitsija). **Lotmanin** semiosfäärimalli (1984) on tärkeä analyysiväline tutkimukselleni.

Semiosfääri voidaan ymmärtää metaforisena tilana, joka heijastaa kulttuuriarvoja tiettyyn kulttuurisesti sidottuun maantieteelliseen alueeseen. Nämä alueet, kuten Venäjä, muodostavat sosiaalisia rakenteita, joissa ideologioita voidaan levittää ihmisille semioottisten prosessien kautta. Hallinnon edustajien isänmaalliset mielikuvat, joita musiikki kuvastaa, voidaan määritellä sosiopoliittisen semiotiikan avulla.

Sosiopoliittinen musiikin semiotiikka (esim. Salgar 2016; Tagg 2012, 1999; Frith 1996) pyrkii osoittamaan, miten yhteiskunta ja valta vaikuttavat musiikin kautta. Voidakseni määritellä venäläisen yhteiskunnan musiikillisten merkitysten erityispiirteitä, tutkin sekä myyttejä (Barthes 1957) että noo-politiikkaa (Nikonov 2015; Arquilla & Ronfeldt 1999).

Barthesin (1957) mukaan myytit perustuvat ihmiskunnan historiaan, ja niillä on tilannesidonnainen luonne, mutta ihmiset voivat halutessaan muokata niitä. Myytit osallistuvat myös ideologian luomiseen ja voivat antaa semioottisille merkeille uusia sisältöjä (ibid.). Tarjotakseen kansalle uskottavan ja yhteisen isänmaallisen historian, hallinto puhdistaa ja luo yhä uudelleen venäläistä historiallista muistia ja sota-ajan myyttejä, esimerkiksi esi-isien sankarillisia tekoja suuren isänmaallisen sodan aikana (esim. Fomin 2024; Goode 2016).

Noo-politiikka on poliittinen pehmeän vallan strategia, joka perustuu vallitseviin ”ideoihin, etuihin, normeihin, lakeihin ja moraaliin” (Arquilla & Ronfeldt 1999, 46). **Lazzarato** (2006) jatkaa, että siihen liittyy myös historian muokkaamista, joka tapahtuu luomalla uudistettuja historiallisia

merkityksiä. Venäjän hallinto vaikuttaa kansalaisten käsityksiin muodostamalla voimakkaita mielikuvia, joita tuotetaan yhdistelmällä patriotismmin ideologiaa, historiaa ja konserttiohjelmasuunnittelua.

Seuraavaksi esittelen artikkelini päätulokset liittyen vuosittaiseen isänmaalliseen voitonpäivän tapahtumaan, jonka 80-vuotispäivää juhlittiin tänä vuonna. Ensisijaiset lähteet koostuvat Pietarin ja Moskovan valtion filharmonisten orkestereiden sekä Mariinski- ja Bolšoi-teattereiden voitonpäivän konserttiohjelmista (2012–2025). Konsertti-instituutioiden virallisten sivustojen dokumenttianalyysin myötä sain selville, että **Dmitri Šostakovitšin** *Leningrad-sinfonia* on yksi esitetyimmistä teoksista kyseisenä juhlapäivänä. Konserttiohjelmistojen lisäksi perheidyin voitonpäivään liittyvään kirjallisuuteen (esim. McGlasson 2024; Gray 2000).



VOITONPÄIVÄ

Voitonpäivä (*den pobedy*) on vuoden tärkein isänmaallinen juhlapäivä, jota vietetään 9. toukokuuta Venäjällä ja monissa entisissä Neuvostoliiton alusmaissa. Juhlallisuudet muistuttavat Neuvostoliiton voitosta suuressa isänmaallisessa sodassa (1941–1945) natsi-Saksaa vastaan (esim. Pakhamova 2024; McGlynn 2023). Siitä on tullut olennainen osa Venäjän isänmaallista propagandakoneistoa, joka vahvistaa hallinnon poliittisia ja ideologisia tavoitteita.

Sodan päättymisen jälkeen (9. toukokuuta 1945) voitonpäivää vietettiin ensin kansallisena juhlapäivänä ja vuodesta 1965 virallisena juhlapäivänä (Lane 1981, 145). Neuvostoliiton ajoista lähtien voitonpäivän vietto on pysynyt lähes muuttumattomana, ja **Alkatirin** ja **De Archellien** (2021, 7) mukaan se koostuu sotilasparaatista, sotaan osallistuneiden muistamisesta ja juhla-ateriasta. Nykypäivänä juhlallisuudet ovat laajentuneet entisestään, ja **Pakhamova** (2024, 15) kertoo, että ne koostuvat monipuolisista ohjelmista, esimerkiksi julkisista muistotapahtumista, konserteista ja sotilasparaateista. Voitonpäivän ritualisoinnin tarkoituksena on yhdistää Venäjän monikansallinen väestö yhteisen juhlan tunteen avulla (Rouhier-Willoughby

2003, 29). Nämä kansalliseen historialliseen taustaan perustuvat rituaalit ovat luoneet hedelmällisen maaperän hallinnolle suuren voiton tarinan mystifointiin ja kansakunnan itsetuntemuksen kohottamiseen.

VOITONPÄIVÄÄN LIITTYVÄT MYYTIT

Voitto suuressa isänmaallisessa sodassa on muodostunut Putinin Venäjällä perustavanlaatuisiksi myytiksi (esim. Alkatiri & De Archellie 2021, 9; Beshkinskaya & Miller 2020, 201), joka käsittää rituaalisoituja käytäntöjä, jotka herättävät massoissa isänmaallista ylpeyttä ja nostalgiaa. Myyteissä korostuvat neuvostokansan vaikeudet, rohkeus ja voitto vihollisesta. Ritualisoituun sotamyyttiin liittyy vakiintuneita käytäntöjä, jotka sekä luovat juhlatunnelmaa että symboloivat kansan ja hallinnon välistä yhtenäisyyttä. Näistä voitonpäivän paraati ja “Kuolemattoman rykmentin” marssi ovat suurimpia massatapahtumia ja houkuttelevat paljon osallistujia. Presidentti valvoo sotilaallista voitonpäivän paraattia Punaisella torilla pyrkimyksenään säilyttää neuvostoliittolaisia perinteitä ja kansalaisten yhteisiä muistoja osallisuudestaan voittoon (Pakhamova 2024, 15; Alkatiri & De Archellie 2021, 4). Tämän lisäksi paraati tarjoaa Putinille historiallisen oikeutuksen venäläisten patriotismmin tunteiden kohottamiseen (Hue`uou 2015, 30–32; Omelchenko ym. 2015, 27–29). Toisaalta “Kuolemattoman rykmentin” marssi on uudempi perinne, joka sai alkunsa vuonna 2012 ja siirtyi hallinnon alaiseen valvontaan vuonna 2015 (Davydova-Minguet 2022, 230). Molemmat marssit ovat neuvostosotilaiden jälkeläisten järjestämiä. He kantavat marseilla mukanaan sukulaisten valokuvia heidän muistonsa säilyttämiseksi (McGlynn 2025; Nemtsev 2019) ja osallistuvat siten hallinnon edustamaan muistin politiikkaan. Putin käyttää voitonpäivän paraattia ja “Kuolemattoman rykmentin” marssia laskelmoituina, myytteihin perustuvina strategioina, joiden avulla hän vahvistaa ylisukupolvista isänmaallista velvollisuutta ja yhteistä historiallista muistia. **Seniavskin** ja **Seniavskin** (2017, 340–341) mukaan historiallinen muisti on kansallisen itsetuntemuksen perusta, jolla on merkittävä vaikutus valtion ja sen kansalaisten elinvoimaisuuteen. Putin on huomioinut tämän toteuttaessaan kansallisia aloitteita patriotismmin ja kansallisen yhtenäisyyden edistämiseksi hyödyntämällä yhteisiä historiallisia muistoja, kuten voittoon liittyviä kaatuneiden joukkojen

ja siviilien sota-ajan muistoja (Davydova-Minguet 2022, 229; Lazzari 2015, 106). Ajatus perustuu valtion tarpeeseen siirtää muistot tuleville sukupolville, jotta hekin omaksuisivat isänmaallisen ajattelutavan. Tämän varmistukseen Putin on käynnistänyt nuoremmalle sukupolvelle patrioottisia koulutusohjelmia tehdäkseen heistä patriootteja ja saadakseen heidät kunnioittamaan isänmaan puolustajien muistoa (Beshkinskaya & Miller 2020, 203). Koulutusohjelmat ja perheiden omat sota-ajan tarinat varmistavat, että isänmaallinen henki ja yhteiset arvot siirtyvät jälkeläisille.

Sotamyytillä on kaksoiskertomuksen rakenne. Pääkertomuksessa Venäjä esitetään ”suurvaltana” (Alkatiri & De Archellie 2021; 9; Lazzari 2015, 108), joka ”auttoi” Eurooppaa toisen maailmansodan aikana (Beshkinskaya & Miller 2020, 219). Tällainen tulkinta kuvaa Venäjää tasapainon tuojana, keskittyen valtion rooliin rauhan ja ”asioiden luonnollisen järjestyksen” ylläpitäjänä (Lazzari 2015, 108). Sivukertomus korostaa jatkuvaa taistelua ulkomaisia vihollisia vastaan (esim. Davydova-Minguet 2022; Lazzari 2015). Sen mukaan Venäjä on jatkuvasti vihamielisten ideologioiden, kuten fasismien (Alkatiri & De Archellie 2021, 5) ja valheellisen historian uudelleen kirjoittamisen (Davydova-Minguet 2022, 231) kohteena. Nämä hyökkäykset saadaan kuitenkin torjuttua ja tilanne normalisoituu.

Viimeiseksi sotamyteillä on aikasidonnainen luonne, ja ne ovat alttiita manipuloituille tulkinnoille (esim. Arribas ym. 2023; Lazzari 2015). Venäjällä tämä viittaa hallinnon tekemään historian uudelleen tulkintaan, jonka tavoitteena on vähentää länsimaisten tulkintojen vaikutusta Venäjän julkiseen keskusteluun (Kratochvil & Shakhanova 2020, 1). Tämän ansiosta hallinto voi perustella politiikkaansa ja valta-asemaansa kansalaisille.



NOO-POLITIIKAN VAIKUTUS VOITONPÄIVÄÄN

Myyttien lisäksi noo-politiikka vaikuttaa siihen, miten voitonpäivää tulkitaan. Sitä pidetään eräänlaisena Venäjän valtion harjoittamana kognitiivisena sodankäyntinä, sillä hallinto käyttää erilaisia media-alustoja vaikuttaakseen kansalaistensa ja ulkomaalaisten uskomuksiin (Arquilla & Ronfeldt 2020, 42–43). Venäläiset mediat, kuten valtion televisio, radio ja sosiaalisen median alustat (esim. Davydova-Minguet 2022; Makhortykh ym. 2021), perustavat toimintansa venäläiseen yhteiseen muistiin, joka sisältää vahvoja mielikuvia voitosta suuressa isänmaallisessa sodassa (esim. Arribas ym. 2023, 18–19; Alkatiri & De Archellie 2021, 9). Medioissa voitonpäivän merkitystä Venäjän kansalaisille hyödynnetään luomalla tunneyhteys heidän ja ”aidon sankarillisen menneisyyden” välille (Davydova-Minguet 2022, 238). Tämä yhteys on tunnustettu ja strategisoitu presidentti Putinin puheissa. Vuodesta 2004 lähtien ne ovat keskittyneet patriotismiin, painottuen voiton kertomukseen (Alkatiri & De Archellie 2021; Lazzari 2015). Nykyään Putin käyttää tätä kertomusta ohjaavana käsityksenä vastustaessaan länsimaisia ideologioita. Näiden pysäyttämiseksi Venäjän on löydettävä uudelleen isänmaallisuutensa ja yhdistyttävä vahvan valtion ja siihen liittyvien historiallisten arvojen ympärille. Tämän yhdistymisen perustana ovat yhteinen historia, kulttuuri ja tavat, joita on edistettävä ja suojeltava Venäjän vihollisilta (Kratochvil & Shakhanova 2020; Malinova 2021).

”Historialliset kertomukset” eli hallinnon luoma disinformaatio ja historiallinen propaganda oikeuttavat myös Venäjän ulkopoliittisen agendan. **Cullenin** ym. (2021, 9) mukaan disinformaatiokampanjoita käytetään myös ulkomaiden häirinnän keinona, mikä liittyy ne hybridiuhkiin. Valtion propaganda kohdistuu erityisesti diasporassa asuviin venäläisiin ja saa heidät paheksumaan uusien isäntävaltioidensa instituutioita venäläisten instituutioiden hyväksi ja siten häiritsemään ulkomaiden demokraattisia käytäntöjä (Arribas ym. 2023, 4). Tässä hallinnon päämääränä on luoda vedenjakaja Venäjän kansan ja länsimaiden välille, esimerkiksi kuvaamalla Baltian maita ja Puolaa natsien sympatisoijiksi (ibid.). Voiton myytin sisältävien tarinoiden kautta venäläiset aivopestäjänä jatkamaan taistelua eriäviä ideologioita vastaan, mikä yhdistää maata ja ylläpitää status quota.

LENINGRAD-SINFONIA

Dmitri Šostakovitšin sinfonia nro 7 C-duuri, op. 60, "Leningrad" (jatkossa *Leningrad-sinfonia*) osoittautui tutkimuksessani yhdeksi esitetyimmistä klassisen musiikin teoksista, jotka liittyvät voitonpäivän juhlallisuuksiin (ko. instituutioiden viralliset sivustot). Šostakovitš asui Leningradissa vuonna 1941, kun suuri isänmaallinen sota natsi-Saksaa vastaan alkoi (esim. Pellegrino ym. 2018; Gray 2000). Vastauksena sodanajan julmuuksiin hän alkoi säveltää uutta sinfoniaansa. **Behrmanin** (2021) sekä **Pellegrinon** ynnä muiden (2018) mukaan teos on omistettu hänen kotikaupungilleen ja siksi nimetty "Leningradiksi". Sävellysprosessi alkoi 19. heinäkuuta 1941 ja päättyi 27. joulukuuta, kun **Stalinin** viranomaiset evakuoivat säveltäjän Kuibyševiin (nykyisin Samara) (Blickenstaff 2007, 2–4). *Leningrad-sinfonian* ensiesitys oli 9. elokuuta 1942, Leningradin 872 päivää kestäneen piirityksen 335. päivänä (Pellegrino ym. 2018, 4). Leningradin Radio-orkesterin jäljellä olevat jäsenet ja palkatut muusikot esittivät teoksen **Karl Eliasbergin** johdolla (esim. McGlasson 2024, 18; Gray 2000). *Leningrad-sinfonian* 80-vuotisjuhlallisuuksien yhteydessä pitämässään puheessa vuonna 2022 Putin kuvaili sinfonian ensiesitystä suureksi puolustusliikkeeksi natsia vastaan, jotka olivat jo alkaneet juhlistaa Leningradin kukistumista. Puna-armeijan tykistön hyökkäys, englanniksi "Operation Squall" ("myrskypuuska"), kohdennettiin natsien tykistön aseisiin, ja näin varmistettiin, että he pysyivät hiljaa sen aikaa, kun toteutettiin suora lähetys Leningradin asukkaille (Al Lawati 2023, 40; Behrman 2021). Tämän jälkeen konsertin taliointia esitettiin eri puolilla kaupunkia ja kohti vihollislinjoja (esim. McGlasson 2024, 18; Blickenstaff 2007, 6), mikä kohotti ihmisten mielialaa ja sai natsihyökkääjät lannistumaan.



Leningrad-sinfonian ensiesitys 9.8.1942, joht. Karl Eliasberg.

LENINGRAD-SINFONIAAN LIITTYVÄT MYYTIT

Leningrad-sinfoniaa ympäröivät historialliset myytit, jotka yhdistävät sen hallinnon propagandataroituksiin. **Gray** (2000) väittää, että Šostakovitšin kuvaaminen omistautuneena sosialistina myötävaikutti näiden myyttien luomiseen. Tämä sai alkunsa siitä, että Stalinin hallinto hyödynsi Šostakovitšin sävellystaitoja poliittisten tavoitteidensa edistämiseksi. Sinfonia sisältää viitteitä neuvostoliittolaisten humanisuudesta, johon perustuivat valtion natsien vastaiset toimet, sekä joka vahvisti Liittoutuneiden ja Neuvostoliiton välistä sota-ajan liittoa (esim. McGlasson 2024, 21; MacCurtain 2013, 366). Šostakovitš tiedosti, että hänen täytyy myötäillä hallintoa voidakseen säilyttää luovan itsenäisyytensä. Tämä strategia teki hänestä eturintaman neuvostosäveltäjän ja sinfoniasta antifasistisen hymnin (Al Lawati 2023; 28–29, 41). Teoksen sanomalla on kuitenkin kaksoismerkitys: hallinnon virallinen- ja säveltäjän piilotettu merkitys. Grayn (2000) mukaan virallinen näkökulma kuvaa patriotismia, joka kannustaa taistelemaan vihollista vastaan. On kuitenkin myös tutkimusta (Al Lawati 2023, 28; Fay 2000, 128), joka viittaa siihen, että Šostakovitš halusi sen symboloivan totalitarismin vastustusta.

Leningrad-sinfonia on neliosainen ohjelmallinen teos. Sen neljä, Šostakovitšin itsensä nimeämä osaa esittelevät teemoja, jotka vaihtelevat tuskasta ahdinkoon, mutta samalla sisältävät kansan sankarillisen uhman ja toivon Leningradin piirityksen aikana (Pellegrino ym. 2018, 4).

Sinfonian ensimmäinen osa "Sota" (*Allegretto*) kuvaa rauhallista elämää Leningradissa ennen suuren isänmaallisen sodan alkua (esim. Farrell 2019; Gray 2000; Blickenstaff 2000, 7). Hiljaiselon pysäyttää natsien hyökkäys, jota kuvaa "hyökkäysteema" eli Stalinin marssi. Tämä teema symboloi alun perin Stalinin hirmuhallintoa, ennen kuin se muuttui tarkoittamaan **Hitlerin** terroria hyökkäyksen jälkeen, mikä korostaa teoksen kaksoismerkityksiä (McGlasson 2024, 19–20). Fay (2000, 129) toteaa, että hyökkäystä seuraa musertava hautajaismarssi ja sodan uhrien muistaminen. Lopulta kaukainen jyrinä palaa, osoittaen sodan edelleen jatkuvan (ibid.).

Toinen osa ”Muistelmia” (Moderato, poco allegretto) kuvaa sotaa edeltänyttä aikaa Neuvostoliitossa (esim. McGlasson 2024, 20; Al Lawati 2023, 41–42). Behrmanin (2021) mukaan osa yhdistää kaksi ääripäätä, melankolian ja haaveilun sekä raivokkaan vihan. Tulkinta korostaa sitä, kuinka ”rauhalliselta” Neuvosto-aikakausi vaikutti, vaikka se oli todellisuudessa kuitenkin terrorin aikaa.

Kolmas osa ”Venäjän laajuus” (Adagio-attacca) kuvaa Leningradin kauneutta iltahämärässä, vahvistaen kansan sankarillista henkeä (esim. Al Lawati 2023, 41–42; Blickenstaff 2007, 8). Osa koostuu kolmesta osiosta, joista hidas alku on menneen Leningradin nostalgisoimista, keskiosa on kontrastinen ja väkivaltainen kuvaten ilmapommituksia ja loppu kunnioittaa sodan ja Stalinin puhdistusten uhreja (McGlasson 2024, 20; Behrman 2021). Šostakovitšin kyky käyttää musiikkiaan kuvaamaan neuvostorealismia osoitetaan tässä jälleen kerran.

Neljäs osa ”Voitto” (Allegro non troppo) vakuuttaa kansalle väistämätöntä voittoa suuressa isänmaallisessa sodassa (Al Lawati 2023, 41–42; Blickenstaff 2007, 8). Se sisältää erilaisia poliittisia, kulttuurisia ja sotilaallisia teemoja (Farrell, 2019), jotka huipentuvat suureen taisteluun, jonka Neuvostoliiton armeija lopulta voittaa. Ihmiskunnan voitto barbarismista on tässä yhteydessä Šostakovitšin määritelmä voitosta (Blickenstaff 2007, 8).

Neuvostoliiton poliittis-historialliset ja humanistiset myytit yhdistyvät mielestäni *Leningrad-sinfoniassa*. Teos vahvistaa Stalinin hallinnon saavutuksia kansainvälisellä näyttämöllä sekä kansan sankaruutta ja inhimillisyyttä. Mielestäni nämä yhteiseen historiaan juurtuneet asiat ovat vahvistaneet Venäjän kansan moraalialla menneisyydessä ja nykyajassa.

NOO-POLITIIKAN VAIKUTUS LENINGRAD-SINFONIAAN

Nykypäivänä Putinin hallinto käyttää mielestäni *Leningrad-sinfoniaa* noo-poliittisena työkaluna. Teos on strategisesti valittu, koska sillä on suora yhteys yhteiseen historialliseen tapahtumaan, joka on venäläisille tuttu ja merkityksellinen. Tämän vuoksi isänmaallinen historiallinen sinfonia on valittu välittämään hallinnon piilotettuja viestejä.

Noo-politiikkaa voidaan pitää myös refleksiivisenä kontrollina (esim. Vasara 2020; Thomas 2015). **Vepriintsevin** ym. (2011)

mukaan sitä voidaan soveltaa sosiaaliseen kontrolliin ja manipulointiin. Venäjällä refleksiivistä kontrollia harjoitetaan medioiden avulla vaikuttamalla yleiseen mielipiteeseen hallinnon tavoitteiden saavuttamiseksi tekemällä historiallisia vertailuja nykyhetkeen (Vasara 2020, 78–79; Thomas 2015; 117). Näin ollen hallinto median kautta manipuloi Venäjän kansalaisia tekemään näennäisesti hallinnon ideologiasta riippumattomia päätöksiä. Hallinnon *Leningrad-sinfoniaan* liittyvät viestit ovat peräisin useilta aikakausilta, mikä antaakin niille aikasidonnaisen luonteen. Sinfonia tunnistettiin kulttuuriaseena Neuvosto-aikana, ja se edusti kansan vastarintaa natsia vastaan (Behrman 2021). Näin ollen yhteisen vihollisen vastaisen taistelun symbolinen merkitys on säilynyt läpi historian, aluksi länsimaita vastaan kylmän sodan aikana ja myöhemmin ”natsi”-länttä vastaan Putinin aikakaudella. Sinfonian patrioottiset teemat ovat tällä hetkellä Putinin medialausuntojen keskiössä. Putinin (2022) mukaan sinfoniaan liittyy neljä toistuvaa teemaa: 1) Venäjän kansan rohkeus ja sitkeys, 2) profeettallinen julistus ihmiskunnan voitosta ja riemuvoitosta natsismia vastaan, 3) rakkaus isänmaata kohtaan ja halukkuus puolustaa sitä ja 4) kansaa yhdistävät todelliset ja ikuiset arvot. Hänen hallintonsa onkin tarkoituksella valinnut nämä teemat viestittääkseen kansalle, että Venäjä on suuri maa, jolla on rikas ja tuleville sukupolville säilytettävä yhteinen menneisyys.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Tarkastelin artikkelissani, miten Putinin hallinto käytti klassisen musiikin konserttiohjelmasuunnittelua edistääkseen patriotismia venäläisten keskuudessa voitonpäivän juhlinnan aikana valtion konsertti-instituutioissa Pietarissa ja Moskovassa (2012–2025). Instituutioiden konserttiohjelmasuunnittelun perusteella Dmitri Šostakovitšin *Leningrad-sinfonia* oli juhlallisuuksissa esitetyimpiä teoksia. Tämän ilmiön analysoimiseksi käytin artikkelissani sosiopoliittista musiikin semiotiikkaa (Salgar 2016), erityisesti myytteihin (Barthes 1957) ja noo-politiikkaan (esim. Arquilla & Ronfeldt 1999) liittyvää teoriaa.

Ensimmäisessä osiossa esittelin voitonpäivän historiallisen kontekstin ja siihen liittyvät yleiset semioottiset näkökohdat myyttien ja noo-politiikan avulla. Tässä korostin juhlan kehittymistä venäläiseksi patrioottiseksi propagandan työkaluksi, joka tukee hallinnon poliittista ja ideologista agenda. Voitonpäivään sisältyy rituaalisia elementtejä,

jotka perustuvat yhteiseen historialliseen taustaan, kuten muistotapahtumia ja paraateja, joiden tavoitteena on yhdistää monikansallinen väestö.


Voitopäivän myytteihin kuuluvat neuvostoliittolaisen kansan rohkeus ja ahdinko sodan aikana sekä voitto vihollisesta. Hallinto käyttää näitä myyttejä yhteisen historiallisen muistin avulla patriotismin ja ylisukupolvisen isänmaallisen velvollisuuden iskostamiseksi kansaan.

Noo-politiikka, eli hallinnon median avulla toteuttama poliittiseen ajatteluun vaikuttamisen keino, pohjautuu yhteiseen muistiin ja käsityksiin voitosta. Osana hallinnon ulkopoliittikkaa näitä manipuloituja historiallisia kertomuksia käytetään houkuttelemaan väestöä hylkäämään vastakkaiset ideologiat. Näin ollen kertomukset auttavat säilyttämään olemassa olevat valtasuhteet ja edustavat yhtenäistä Venäjän rintamaa maailmanlaajuisesti.

Artikkelini jälkimmäisessä osiossa keskityin *Leningrad-sinfoniaan*, erityisesti sävellyksen historialliseen kontekstiin sekä myyttien ja noo-politiikan semioottiseen tulkintaan. Historia-osiossa totesin, kuinka tärkeä sinfonia oli ihmisten rohkaisemisessa taisteluun ja natsihyökkääjien lannistamisessa Leningradin piirityksen aikana.

Leningrad-sinfonian myyttejä hyödynnetään hallinnon propagandassa. Ne vahvistivat Liittoutuneiden ja Neuvostoliiton liittoa havainnollistamalla neuvostoliittolaisten humanisuutta toisen maailmansodan aikana. Tiedostaessaan, että hänen sävellyskyk्याän käytettiin hyväksi Stalinin poliittisten tavoitteiden edistämiseksi, Šostakovitš yhdisti piilotettuja viestejä diktatuurin viesteihin. Sinfonialla on siis kaksoismerkitys: virallinen patrioottinen ja säveltäjän antiautoritaarinen merkitys. Teoksen osat kuvaavat sotaan liittyviä teemoja, alkaen sodan alkuajasta, siirtyen nostalgiaa nykyhetken kauhuihin ja päättyen Neuvostoliiton väistämättömän voiton juhlistamiseen. Nämä Neuvostoliiton yhteiseen historiaan liittyvät teemat ovat kohottaneet venäläisten mielialaa sekä menneisyydessä että nykypäivänä.

Noo-politiikkaa pidin tässä yhteydessä refleksiivisenä kontrollina (esim. Vasara 2020), mikä tarkoittaa, että tietyt media-aiheut, kuten klassinen musiikki, manipuloivat yleistä mielipidettä hallinnon tavoitteiden saavuttamiseksi vertailemalla menneisyyttä ja nykyisyyttä. Putin on käyttänyt *Leningrad-sinfoniaa* noo-poliittisena työkaluna, koska se liittyy venäläisille tuttuun ja samalla yhteiseen

historialliseen tapahtumaan. Hänen tulkintansa teoksesta (Putin 2022) korostaa musiikin patrioottisia teemoja, jotka ovat ratkaisevan tärkeitä kansakunnan yhdistämiselle ja siksi välitettävä tuleville sukupolville jatkuvuuden takaamiseksi. 

Kara Erika Koskinen on väitöskirjatutkija Helsingin Yliopiston Aleksanteri-instituutissa. Hänen tutkimuksensa keskittyy nyky-Venäjän kulttuuriin, erityisesti kulttuuripolitiikkaan ja musiikin semiotiikkaan.

Lähteet

- Adorno, Theodor W. 1997. *Aesthetic Theory*. London: Athlone Press.
- Alkatiri, Zeffry ja Reynaldo Archellie. 2021. "National Patriotic Day Parade: The Politics of Historical Memory and Reconstruction of the Russian Identity during Putin Era." *Cogent Arts & Humanities* 8 (1): 4–5, 7, 9. <https://doi.org/10.1080/23311983.2021.1992081>
- Al Lawati, Muhanna. 2023. "Time to Face the Music: Shostakovich's 7th Symphony and the Siege of Leningrad." *Armstrong Undergraduate Journal of History* 13 (1): 28–46. <https://doi.org/10.20429/aujh.2023.130103>
- Arribas, Cristina M., Rubén Arcos, Manuel Gertrudix, Kamil Mikulski, Pablo Hernandez-Escayola, Mihaela Teodor, Elena Novacescu, Ileana Surdu, Valentin Stoian ja Antonio García-Jimenez. 2023. "Information Manipulation and Historical Revisionism: Russian Disinformation and Foreign Interference through Manipulated History-Based Narratives." *Open Research Europe* 3:121. <https://doi.org/10.12688/openreseurope.16087.1>
- Arquilla, John ja David Ronfeldt. 2020. *Whose Story Wins: Rise of Noosphere, Noopolitik, and Information-Age Statecraft*. Santa Monica: RAND Corporation.
- Arquilla, John ja David Ronfeldt. 1999. *The Emergence of Noopolitik: Toward an American Information Strategy*. Santa Monica: RAND Corporation.
- Barthes, Roland. 1957. *Mythologies*. New York: The Noonday Press.
- Baekken, Håvard. 2023. "Merging the Great Patriotic War and Russian Warfare in Ukraine: A Case Study of Russian Military Patriotic Clubs in 2022." *Political Research Exchange* 5 (1): 1–22. <https://doi.org/10.1080/2474736X.2023.2265135>
- BBC News Russkaja služba. 2016. "Putin nazval patriotizm nacional'noj ideej." *BBC News*, 2.2.2016. Tark. 12.2.2026. https://www.bbc.com/russian/news/2016/02/160203_putin_patriotism_idea
- Behrman, Simon. 2021. "Shostakovich's Leningrad Symphony Was a Defiant Counterblast to Nazi Aggression." *Jacobin*, 22.6.2021. Tark. 12.2.2026. <https://jacobin.com/2021/06/shostakovichs-le-ninograd-symphony-was-a-defiant-counterblast-to-nazi-aggression>
- Beshkinskaya, Vasilisa ja Alexei Miller. 2020. "The 75th Anniversary of the Victory in the Russian Memory Politics." *Russia in Global Affairs* 5: 200–232. <https://doi.org/10.31278/1810-6374-2020-18-3-200-232>

- Blickenstaff, Keri. 2007. Re-examining the Warhorse: Shostakovich's Leningrad Symphony. Taiteen maisterin tutkielma, University of Georgia.
- Bolšoi-teatteri. Virallinen sivusto. <https://bolshoi.ru/>
- Bowen, Glenn A. 2009. "Document Analysis as a Qualitative Research Method." *Qualitative Research Journal* 9 (2): 27–40. <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>
- Cooke, Deryck. 1959. *The Language of Music*. New York: Oxford University Press.
- Creswell, John W. 2013. *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. 4. painos. London: SAGE.
- Cullen, Patrick, Cristina Juola, Georgios Karagiannis, Käsper Kiviso, Magnus Normark, Andras Racz, Johann Schmid ja Josef Schroefl. 2021. *The Landscape of Hybrid Threats: A Conceptual Model*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Davydova-Minguet, Olga. 2022. "Performing Memory in Conflicting Settings: Russian Immigrants and the Remembrance of World War II in Finland." *East European Politics and Societies and Cultures* 36 (1): 225–247.
- Farrell, Jenny. 2019. "The Siege of Leningrad: Shostakovich and the Airbrushing of History." *People's World*, 26.6.2019. Tark. 12.2.2026. <https://www.peoplesworld.org/article/the-siege-of-leninograd-shostakovich-and-the-airbrushing-of-history/>
- Fomin, Ivan. 2024. "Two Statism's of Putin's Ideology: From Proclamations of Patriotic Values to Welfare Promises of Wartime Mobilization." *Post-Soviet Affairs* 41 (1): 64–82. <https://doi.org/10.1080/1060586X.2024.2382646>
- Frith, Simon. 1996. "On Postmodernism and Articulation: An Interview with Stuart Hall." *Teoksessa Stuart Hall: Critical Dialogues in Cultural Studies*, toim. David Morley ja Kuan-Hsing Chen, 131–150. London: Routledge.
- Goode, J. Paul. 2016. *Everyday Patriotism and Putin's Foreign Policy*. PONARS Eurasia Policy Memo 432.
- Gray, Allin. 2000. *Thematic Symbolism in Shostakovich Symphony No. 7*. Pro gradu -tutkielma, Cork School of Music.
- Hernandez Salgar, Oscar. 2016. "Musical Semiotics as a Tool for the Social Study of Music." *Ethnomusicology Translations* 2: 1–33. <https://doi.org/10.14434/emt.v0i2.22335>
- Horina, Galina. 2018. "Patriotizm v russoj kul'ture." *Znanie. Ponimanie. Umenie* 4: 92–101. <https://doi.org/10.17805/zpu.2018.4.9>
- Le Huérou, Anne. 2015. "Where Does the Motherland Begin? Private and Public Dimensions of Contemporary Russian Patriotism in Schools and Youth Organisations." *Europe-Asia Studies* 67 (1): 28–48.
- Kratochvíl, Petr ja Gaziza Shakhanova. 2020. "The Patriotic Turn and Re-building Russia's Historical Memory: Resisting the West, Leading the Post-Soviet East?" *Problems of Post-Communism* 68 (5): 1–13.
- Lane, Christel. 1981. *The Rites of Rulers*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lazzarato, Maurizio. 2006. *Por una política menor: Acontecimiento y política en las sociedades de control*. Madrid: Traficantes de Sueños.
- Lazzari, Tiago Colombo. 2015. *Discourse and Myth in Contemporary Russia: The Great Patriotic War and the Victory Day Narrative*. Pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto.
- Lotman, Yuri. 1984. "On the Semiosphere." *Sign Systems Studies* 33 (1): 205–229.
- Makhortykh, Mykola, Yehor Lyebedyev ja Daniel Kravtsov. 2021. "Past Is Another Resource: Remembering the 70th Anniversary of the Victory Day on LiveJournal." *Nationalities Papers* 49 (2): 1–14.
- Mariinski-teatteri. Virallinen sivusto. <https://mariinsky.ru/>
- Meyer, Leonard B. 1956. *Emotion and Meaning in Music*. Chicago: University of Chicago Press.
- McGlasson, Scott Patrick. 2024. *Symphony No. 7 "Leningrad" by Dmitri Shostakovich*. Väitöskirja, University of Nevada.
- McGlynn, Jade. 2025. "Letting the Dead March Again: How the Immortal Regiment Occupies the Present." *The Moscow Times*, 9.5.2025.
- McGlynn, Jade. 2023. *Memory Makers: The Politics of the Past in Putin's Russia*. London: Bloomsbury.
- Moskovan valtion filharmonia. Virallinen sivusto. <https://meloman.ru/>
- Nemtsev, Mikhail. 2019. "How Russia's Immortal Regiment Was Brought to Life." *Riddle*, 5.5.2019.
- Nikonov, Sergey. 2013. "Noopolitical Aspect of International Journalism." *Middle-East Journal of Scientific Research* 17 (1): 21–25.
- Omelchenko, Daria, Oksana Noyanzina, Svetlana Maximova ja Natalia Goncharova. 2015. "National Identity and Patriotism among Russian Youth." *Asian Social Science* 11 (6): 27–34.

- Pakhomova, Evgeniya. 2024. "Victory Day in Russia: Performative Patriotism and State Discourse." *Anthropology Today* 40 (5): 14–18.
- Pavlov, Aleksandr. 2018. "Patriotizm. Ocen' kratkaja istorija idei." *Filosofskaja antropologija* 4 (1): 175–191.
- Pellegrino, Anthony M., Alex d'Erizans ja Joseph L. Adragna. 2018. "From a Vibrant City to a Warzone: Shostakovich's 7th Symphony as a Means to Foster Historical Understanding through Empathy." *Journal of Social Studies Research* 42 (4): 327–343.
- Peirce, Charles Sanders. 1960. *Collected Papers of Charles Sanders Peirce*. Cambridge, MA: Belknap Press.
- President of the Russian Federation. 2014. *Basics of the State Cultural Policy*. Moscow.
- President of the Russian Federation. 2023. *On Amendments to the Basics of the State Cultural Policy*. Moscow.
- Putin, Vladimir. 2022. "Address on the 80th Anniversary of the Leningrad Premiere of Dmitry Shostakovich's Symphony No. 7." Kremlin, 9.8.2022.
- Reid, Anna. 2011. *Leningrad: Tragedy of a City under Siege, 1941–44*. London: Bloomsbury.
- Rouhier-Willoughby, Jeanmarie. 2003. "Victory Day Celebration: Memory and Validation." *Folklorica* 8: 24–34.
- Pietarin valtion filharmonia. Virallinen sivusto. <https://www.philharmonia.spb.ru/>
- Sakun, Sergei ja Andrei Ignatenko. 2022. "Istoriko-filosofskij aspekt patriotizma." *Simvol Nauki* 4 (2): 54–59.
- Seeger, Charles. 1960. "On the Moods of a Music-Logic." *Journal of the American Musicological Society* 13 (1–3): 224–261.
- Seniavskii, Aleksandr ja Elena Seniavskaja. 2017. "The Historical Memory of Twentieth Century Wars as an Arena of Ideological, Political, and Psychological Confrontation." *Russian Social Science Review* 58 (4–5): 337–378.
- Tagg, Philip. 2012. *Music's Meanings: A Modern Musicology for Non-Musos*. New York & Huddersfield: Mass Media Music Scholars' Press.
- Tagg, Philip. 1999. *Introductory Notes to the Semiotics of Music*.
- Tarasti, Eero. 1994. *A Theory of Musical Semiotics*. Bloomington: Indiana University Press.
- Thomas, Timothy. 2015. *Russia Military Strategy: Impacting 21st Century Reform and Geopolitics*.
- Vasara, Antti. 2020. *Theory of Reflexive Control*. Helsinki: Finnish Defence Studies.
- Veprintsev, Vladimir, Andrei Manoilo, Anatoli Petrenko ja Dmitri Frolov. 2011. *Operacii informacionno-psihologiceskoj vojny. Kratkij enciklopediceskij slovar-spravocnik*. Moskva: Gorjacaja linija – Telekom.